

Vendar ogenj je bil že v strehi. Ni še Jurij izgovoril, kar je mislil, že so se vsule nanj, kakor toča na žitno polje, razne psovke.

»Oj, ti prekla dolga, ti butec, ti, ti osel oslasti, ti bedák bedasti, nisi li zadosti star, pa si še takó neumen in pa hudoben! Kaj so ti vrane mozeg izpile, ti dolgin dolgi, ti nosán ti, ti, ki nimaš toliko pameti, kolikor jaz za nohtom črnega, ti — — ti — — ti se hočeš iz mene, poštene ženske norčevati? Oj, ti pijavka, ti butec — — pa iz mene poštene ženske? Pa ti, da si pošten človek — —?«

Kdo bi naštel razne psovke, s katerimi je Megínova Neža spoštovanega Jurija Šmíca, gribeljskega cerkovnika, nadelila! Na srečo jo je Jurij še za časa pobrisal, a Neža je preminjala barve kakor zelenec, kadar se na pomladanskem solncu solnči, in kričala je in se penila, ko je bil cerkovnik že blizu svoje kočee. A ko je v kočoo prispel, stisnil se je naš spoštovani Jurij Šmíc, gribeljski cerkovnik, kakor da ga je kdo z vodo polil, prav v kót in dolgo premišljeval, kakó so mu s tem dogodkom vse lepe nade odplavale po vodi . . .

(Konec.)

Cigan je cigan.

(Slika iz domačega življenja. — Spisal M. O.)

Bilo je vročega poletnega popoldne, ko je tovoril voznik in pôt našega trga, strijca Jože Strijček, sè svojim dokaj na okroglo ukrojenim »belcem«, pa dobro obloženim vozom iz Ljubljane proti domu. Poleg razne druge ropotije in strijca Strijčka samega je sedelo na vozu še troje drugih oseb: dve ženski, potujoči sè Strijčkovo »pošto« prav iz mesta in en delavec-tesar, ki je bil pa še le po poti prisedel. Šlo je počasi; le sedaj pa sedaj se je posrečilo vozniku z zopetnim in zopetnim »hi!« in pa s kako gorko črez hrbet dopovedati rejeni živali, da je splošna želja na vozu sedečih, naj se premiče malo hitreje.

Na vozu sedeči pa so imeli med seboj razne pogovore.

»Sedaj ste dodelali s tesanjem?« vpraša Strijček tovariša poleg sebe.

»Smo«, pritrđi óni.

»Koliko časa si bil z dóma?«

»Od Telóvega sèm.«

»Ohò! ti si pa že dobro naredil.« In Strijček je pomel koščene svoje prste hoteč pokazati, kaj je »dobro naredil«, zategnil je usta na smeh, pa pokimal z glavo.

»I tako, tako. Doma bi se ne zaslužilo toliko v tem času.«

»Kaj še! Doma ni sedaj nič. Kdor ima živino, eden, dva para vól, ta še zasluži kak krajcar. Posihdob pa tudi z živino ne bo nič. Saj mora poiti voznja, če ni pes. Prekupcev za les je čimdalje menj, a voznikov vedno več.«

»Res je tako, res. Prekupci izginjajo. Saj se vedno sliši: tá-le, pa tá-le je obožal pri lesu, le óni se pa komaj še drži. Kaj méniš, Jože, kupčija z lesom je loterija: kdor ima srečo, tisti obogati pri njej, kdor pa sreče nima, izgubi še tisto, kar je kdaj imel. E, niso več časi za to.«

»Slabi časi so, slabi«, poseže tu vmes ženski jeziček, ki je že ves čas sèm migal in se premikal, a kaj, ko je ni bilo take govornice, da bi se dala katera ziniti vmes! Sedaj pa se je ponudila prilika, četudi le bolj za silo. Ženski stváríci namreč bi gotovo raje videli, če bi se sukal pogovor o tej in oni: kakšna je, kako vse vé o njej, kako jej vse zavida, ker je taka pa taka; kako se je oné naredil, da je onegavo vzal, ki je pa bolj tako, da bi se rada gosposki držala, če bi šlo, ki ni vajena

dela že od mladih nog ne; da bo slo sedaj vse rakovo pot na tistem domovanju itd.; koliko je pri tej in oni hiši dolga, da bo kmalu vse zaprto in zapečaćeno itd., s kratka, Evini hčeri bi raje videli, če bi se dalo kaj malega čez zobe potegniti. Vsak človek ima svoje veselje, vsak svoje slabosti, kaj si hočemo!

In sosedi je pritrdila soseda »o slabih časih« in pogovor je šel dalje, da je bilo veselje. Od tega predmeta pa so prišli na drug predmet; čas je potekal urno, in naši znanci so puščali ovinek ceste za ovinkom za sabo.

Dospeli so na Log. Od Loga dalje proti Stari Šrangji pa se pot kaj dolgočasno vleče, da je ni z lepa konca in kraja. In zastoj ni omenil strije Strijček, ko so začeli voziti to pot: »Da le še tó - le pretolčemo, pa smo doma«, in zastoj ni pristavila Reza Žúžlja: »Ta je res dolga, ta, tudi če se človek vozi, kaj le če hodi!«

A vendar se je pot za vozom dobro odsedala, in naši znanci imeli so biti skoro na Stari Šrangji.

Zdajci, glej, dobro četrť ure pešhoje od imenovanega sela nazaj, ondi pod malim drevesom pri cesti je sedela družba ciganov. Bilo jih je lepo število, po največ otroci, a tudi odraslih obojega spola ni manjkalo. Krog ognja, ki je bil že v poslednjih plamčkah, vriščali so in kričali, kot bi jim bil Bog ravnokar v novo jezike zmešal. Ob cesti so imeli voz z raznolično ropotijo obložen, in dalje tam po senošetih so se pasli konji.

»Hoj, oča, hoj, je-li ste videli naši lúdi?« jame vpiti že od daleč največji te družbe, ugledavši Strijčka in voz njegov. In pobral se je s trave pa jo mahal naravnost na cesto Strijčku naproti. Za njim pa se je udrla cela tropa raztrgančkov. — Strijček je došel do družbe.

»Kje ste videli naši lúdi, one druge?« ponovi cigan.

»Ti in pa tvoji lúdi meni nič mar! Jaz nisem videl nikogar«, odreže se voznik in hoče naravnost dalje. Toda cigan ga pridržuje.

»Saj jih nismo nič videli, slišite«, oglasi se mahoma Reza Žúžljeva, polna

svete jeze, da se upa tak raztrganec zadrževati poštene ljudi.

»Nôo, nôo, mamka, ne bódite húdi, húdi«, zateguje cigan. »Nič niste videli naši lúdi? Nôo, nôo.« In cigan se prestopi tebi nič, meni nič h konju — letá mu je dišal — pa ga potolče po lakotnici, češ: »Hoj, oča, kónjča pa imate, kónjča.«

»Konja pa konja«, potrdi Strijček, ki ni nerad slišal, da ima lepo žival.

»Koliko ste dali zanj?« vpraša cigan radovedno zijaje v voznika.

»Je že plačan«, odvrne mu slednji, »torej ti je to kaj malo mar.« In hoče dalje.

Toda ni slo tako urno. »Stojte, oča, še malo stojte!« prosil je cigan.

»Mi nimamo časa stati tukaj na cesti, neumnost ciganska, beraška, raztrgana!« razljútila se je v novo Reza Žúžlja. »Ti že, ti, ki nimaš drugega dela kot po svetu se vlačiti in ljudi nadlegovati in in — no pa res! Kar poženite, Strijček!« In sosedi je pritegnila soseda. Strijček je pognal.

A cigan — ne prime se ga takó nobena beseda — zagrabil je konja za gobec in še tisti raztrgani otročaji so jeli skakati pred konjem ter kričati prav mladim vranam nalik: »Véega, véega, šimeljček!«

To je bilo strijcu Strijčku dovolj in preveč.

»Kaj pa bi pravo za pravo radi, grdobe grdoglede, ciganske!« zagrozil se je nad njimi oplazivši z bičem med nje.

»Évo ga, oča, le onega támle!« odgovoril je cigan tolažeč in kazoč na najbliže se pasočega konja. »Évo ga, oča, kakšen júnak!«

»Kdo pa pravi, da ni?« odvrnil je Strijček jezno.

»Bárantajva, oča!«

»A takó! Kaj si še ne spomniš, neumnost ciganska. Ne bo nič!«

»Bárantajva, oča, za šimelja! Ne boste se kesali!«

»Ne bo nič!«

»Pa zakaj ne? Évo ga, oča, kak čvrst, lep je moj konjič.«

»Naj le bo čvrst in lep, pa za voz ni tak, kot moj! Primaruha, moj belec potegne nekaj, da se reče in pravi. Sploh

pa s cigani barantija, to je menj kot nič. É, jaz, Jože Strijček, jaz že ne bom barantal s cigani. — Hi, belec!»

»Vêega, vêega! — Nôo, nôo, oča Strijček, zakaj ne bi bārantali s cigani? Saj smo pōšteni lūdi.«

»Ste pōšteni lūdi, ste«, posmeje se Strijček. »Goljufi ste, čarovniki in Bog vedi, kaj še vse!«

»Nôo, oča, nôo! Pōšteni lūdi smo cigani in bogme, moj šimelj zna tudi voziti in dirjati kot sam vrag. Bārantajva, oča, pridam vam dēset rajnški!«

Strije je jel pomišljati.

»Ne bodi neumen ne, Strijček, pa ne mēni se s cigani«, nagovori ga zdajci sosed-delavec. In Reza Žūzljeva in Meta Strgulja obe sta pristavili: »Oče Strijčkov, nikar! Cigan je cigan.«

In Strijček je sklenil v svojem srcu, da ne bo barantal. A kako se odkrižati sitnega cigana?

»Trideset goldinarjev pridaj, pa ga pripelji sēm svojega! Če je brez napake na telesu, bodi — menjava!« Strijček je mislil, da jo bo cigan pobral ob takih besedah.

A cigan je ni hotel pobrati. »Malo preveč je to, oča Strijček, malo preveč. Petnajst pridam«, je moledoval.

»Trideset, kakor sem dejal.«

»Oča Strijček, preveč, preveč. Dvajset.«

»Jaz sem Strijček, para ciganska, ne Strijček! — Trideset nečeš? Teda j ni nič! Hi, belec!«

»Stojte, stojte, oča Strijček! Če ni drugače,« — in cigan je — stekel po konja.

Hudirja, kaj takega ni pričakoval naš voznik! Kaj sedaj? Kar pognati je hotel, toda — cigan je cigan, ves vrazji je, Bog védi, kaj bi mu utegnil nakaliti, če prelomi dano besedo.

É, saj pa morebiti ne bo res tako grozno ukanjen, saj je videti konj od daleč čeden in čvrst. Voziti ga bo pa že presneto hitro naučil ciganjščaka, če bi res še ne znal, dvakrat, trikrat bo šel dobro obložen v Ljubljano in nazaj, pa bo tako ponižno vozil, da ga bo lepo gledati. In — čakal je Strijček cigana. Babnici na vozu pa sta godrnjali naprej in naprej: da se je hudo voziti s takovo »pošto«, ki obstoji in stoji, kadar in

dokler se komu zljubi; da nocoj ne bodeda do trdne noči doma, ko imata vendar še toliko opravka in dela: prešiče opraviti, kotel v novo zaliti, pomolzti itd.

Cigan je privedel konja. Strijček je stopil z voza, da bi si ogledal žival natančneje. Ogledoval je in ogledoval. »Kako se zdi tebi, Janez?« poprašal je Revnega.

»I, ni napačen konjič«, odvrnil mu je oni, »a ko bi bil jaz s tabo —.«

Toda Strijčku je bilo že malo mar, kaj je hotel in kako ga je hotel poučiti Janez Reven. Konj mu je bil všeč in mislil si je mož: »Saj vendar ne bo napačna menja.«

»Trideset torej!« In Strijček je pomolil ciganu roko.

»Bog pomoz! Velja, oča!« In cigan je udaril z desnico ob desnico.

Potem pa sta odpregla Strijčkovega belca od voza, razpravila ga pa okomotala in zapregla ciganjščaka »šimlja«.

»Sedaj pa pojdi z nami, če hočeš, do Stare Šrange«, dejal je za tem Strijček ciganu, ko mu je položil le-tá tri lepe nove desetake z rôk na roke, »bomo ga pa zvrnili vsi skupaj en poliček ali dva na dobro menjo, dobro srečo!«

Cigan je sel na voz; Strijček pa je pognal. In lej ga hudirja! — ciganjščak jo je brisal, dasi je bil voz težak tako, da Strijčkov prejšnji belec nikoli tako. »Lej, lej«, mislil si je Strijček sam pri sebi in zrl zadovoljno na lepega konja, »saj jo pa res nisem napačno ukrenil, da sem zamenjal.«

Četrť ure pozneje pa so ga naši znanci srkali na Stari Šrangi, da je bilo veselje. Vse od kraja je pilo, kar je bilo na vozu »na dobro mēnjo, dobro srečo.« Pri sladki vinski kapljici sta pozabili celo tetki-sosedi prejšnje svoje jeze ter nista opazili, da je solnce jelo nagibati se v zaton. In še le čez dobro uro je oddrdral Strijčkov voz izpred Kolendrove gostilne proti domu, in se vračal cigan k svoji družbi.

Domov dospevši je oživil Strijček z novim svojim konjem vse, vse. Sinkoma Tinčku in Francetu je ugajal ciganjščak tolikanj, da se ga nista mogla nagledati, a radovednost Strijčkove ljube ženke ni bila nasičena prej, da je gospodar

vse natanko razpovedal in razložil: kdaj, kje, s kom, kako je naredil takovo menjo.

* * *

D drugega jutra za tem pa je stopal strijc Jože Strijček lepo praznično oblečen proti davkariji. Šel je davke plačevat. Ni se sicer ravno mudilo, a »čim preje je taka reč v redu, tem bolje je, vsaj nima človek skrbij, in tisti ‚sekacijon‘, ga ne straši. In zakaj bi se ne plačalo, kadar je denar v hiši, ki bi se morebiti razmetal.«

»Tisto, kar je od zadnjega četrletja ostalo, naj poravnajo in pa za to četrletje naj si plačajo«, dejal je in pristavil Strijček pred davkarskim preglednikom.

»Dobro, dobro, oče«, prikimal je le-ta, mož nizke, čokate postave, podolgastega obraza, ukrivljenega nosú in pomenljivo resnih brk, ter zapisal v tiste male knjižice, ki je je bil Strijček seboj prinesel tako, da je bilo vse prav in dobro. Potlej pa je pokazal možu naprej do gospoda davkarja samega.

Toda na visoko vzrastli tisti gospod z obilim trebuhom, srpimi očmi ter dolgo brado imajo pa že tako slabost — Bog jim jo odpusti! — da morajo vsak denar, ki ga dobé v roke, natanko in natanko ogledati. Tudi desetak, kateri jim je bil pomolil Strijček z bukvicami vred, ogledovali so tako strašno pazno in skrbljivo, da bi jim bil Strijček skoraj eno rekel, da niso gospod sami poprej izpregovorili.

»Oče, kje pa ste dobili ta-le —?«

»Desetak mislijo? — Kâ — a —?«

»Da, da. Kje ste ga dobili, pravim?«

»A kje? — Včeraj sem naredil doli na Stari Šrangi z nekim ciganom barantijo, dobro barantijo za konja. Jaz sem mu dal tistega svojega belca, ki je znal tako urno voziti, on pa meni drugega, ki je pa tudi kaj čvrst; pa tri take-le mi je pridal, kot imajo oni enega v rokah.«

»Takó, takó! Pa ste nemara vendarle slabo menjali, oče«, dejal je na to gospod pomenljivo. In po kratkem prestopku je nadaljeval: »Kaj vam je bilo neki zmešalo pamet, da ste šli kupčevat s ciganom, vedóč vendar, da cigan nikoli ni nič prida in ni.«

»Kâ-a-aj pa —?«

»I lejte si, kaj neki? Tá-le desetak je — ponarejen, in če so vsi taki, so vsi za nič!«

»Jêee —!« zategnil je Strijček, kot bi bilo treščilo vanj. »Prenarejen, pravijo? — ‚fovš‘?«

»O da, pošteno! Tá-le že, z onimi pa Bog védi, kako je. Dajte, stopite ponja!«

»Joj meni, joj meni! Ti para ciganska, ti — Slišijo, kaj pa — ali bom ob vse, vse tri?«

»Ne bo drugače. Cigana bržkone ne bo dobiti v pest: cigan je cigan.«

»To je pa res, da je«, pritegnil je Strijček pobit in užaljen. Potlej pa je hitel domov po ostala dva desetaka. — Doma je povedal ženi, kaj in kako. In trikrat se je pošteno zaklel, da je v prvo in zadnjič barantal s cigani! In žena, kaj je hotela? Naj je li karala moža in zmerjala? Ni jej bila navada, in čemu naj bi tudi storila to, saj se ni dalo pomagati. Molčala je torej, a od žalosti sta jej podrseli dve svetli solzi po tožnem licu.

Za pol ure pozneje je bil Strijček zopet v davkariji; pokazal je gospodu ostala dva bankovca, a bila sta, žal, zares prvemu enako — ponarejena. Ubogi Strijček!

»Kako pa, čujte oče«, pravi zdajci gospod davkar, »ali naj vam verujem, da ste dobili denar kar tako, po nesrečnem naključju, od tistega cigana, kakor pravite?«

»Za božjo voljo, kaj pa, kot verjamejo naj! Makari če bi bilo treba desetkrat priseči na Boga in svetnike: Cigan mi je dal denar, ko sva barantala, nihče drugi kot cigan me je ukanil.«

»Ker take stvari, veste, niso kar tako! Ponarejanje denarja in zveze s takimi ponarejalci, to pripravi človeku, čeprav ne posebno častno, a vendar — cesarsko službo.«

»Morda pa mislijo, da sem jaz naredil tiste tri? O Bogu se usmili, kaj jim ne pade v glavo!« In Jože Strijček se je moral, dási žalosten, nasmehnuti, češ: tako učen mož in študiran, pa tako čuden.

»Tega ne mislim; kako bom to mislil o vas?« zavrnil ga je gospod, »ali, če

bi vi kaj imeli s kakim potepinom, če bi bili v kaki zvezi —.«

»Lepo jih prosim: v kakšni zvezi, kakšni? Hm, hm. Saj pravim: Bogu se usmili in se. Še sitnosti bom imel, sitnosti! — Naj pa pokličejo na pričo one-gavo Žužljevo Rezo, če hoté, in pa tisto Meto Strguljo in Revnega Janeza, no saj so trije, ki so bili zraven, ki so se vozili z mano, pa naj bodo pričali, da mi je res cigan štel denarje, če mislijo, da je reč kako drugače.«

»No, no, bodi, verjamem vam. Toda teh bankovcev ne dobite več, oče, in davek morate tudi z drugim denarjem plačati. Je že tako, lejte! Za ciganom bomo poizvedovali. — Z Bogom, oče! A varujte se v bodoče takih barantij!«

»Z Bogom!« dejal je Strijček. »Zdravi naj bodo, pa vse prav naj mislijo od mene. In če bi se dobil cigan, že vedó —.«

»Da, da«, prikimal je gospod davkar. In Strijček je odšel z bolestno dušo.

Za ciganom so popraševali, a dobili ga niso. Cigan je cigan.

* * *

Štirinajst dnij pozneje pa je zbolel Strijčku konj ciganjščak. Grom in strela! Takega pa res ni zaslužil ubogi Strijček. Žalost njegova je prikipela do vrha.

»Cigan, cigan«, tarnjal je, »ta me je pa naredil, ta! Kaj bo, kaj bo, če mi pogine konj, s čim se bom živil, s čim —? O Bog daj, da bi ne bilo —!«

In Bog je dal, da ni bilo.

Strijček pa je hitel, kar je mogel, da je spravil ciganjščaka s poti. Na prihodnjem sejmu se mu je posrečilo prodati ga. Potem pa je kupil drugega konja od domačega človeka, s kojim tovari in opravlja svoj posel še dandanašnji.

Gospodov dan.

Kakó je pokojna
Vsa vás in raván!
Ta mir je slovesen,
Gospodov je dan!

Na vzhodu se sveti,
Vijola dehtí,
Čebela se vzbujá,
Škorjanček žgolí.

Pa zvon se zamaje,
Zapoje na glas.
Kakó oživí se
Ravnina in vás!

Po stezah, po cesti
Hitijo ljudjé,
Resnobno jim lice,
Pobožno sreé.

Na palico vpognen
Opira se mož,
Otrok pa ob poti
Nabira si rož.

Molitvenik vzelo
Sabój je deklè.
Tja v cerkev na griču
Vsa množica vrè.

Kakó nas prijazno
Zvon vabi glasán:
Molite, molíte,
Gospodov je dan!

F. Krek.

